

Κριτήριο Αξιολόγησης

Θεματική: Ανεργία

Κείμενο 1

Η ανεργία οδηγεί σε απώλεια του εαυτού

Πώς αντιδρούν τα περισσότερα άτομα αν, από τη μια μέρα στην άλλη, βρεθούν χωρίς εργασία; Όταν μάλιστα, για λόγους εντελώς άσχετους με τις εργασιακές τους ικανότητες, η απόλυσή τους συνεπάγεται την είσοδό τους σε ένα μακροχρόνιο και αδιέξοδο καθεστώς ανεργίας;

Προφανώς, η πρώτη συνέπεια της απώλειας της εργασίας είναι η στέρηση μιας σταθερής πηγής εισοδημάτων απαραίτητων για την επιβίωση. Όμως, η παρατεταμένη κατάσταση ανεργίας έχει και άλλες δραματικές επιπτώσεις στην κοινωνική και ατομική ζωή των ανέργων. Επιπτώσεις που σε αρκετές περιπτώσεις είναι πολύ πιο επώδυνες και καταστροφικές από την έλλειψη χρημάτων. Το γεγονός αυτό, μολονότι υποβαθμίζεται ή και παραβλέπεται συστηματικά από τις αρμόδιες αρχές, εντούτοις επιβεβαιώνεται από πλήθος ερευνών από ειδικούς.

Ήδη, οι πρώτες σοβαρές μελέτες των ψυχολογικών επιπτώσεων της ανεργίας πραγματοποιήθηκαν το 1938 από τους Philip Eisenberg και Paul F. Lazarsfeld, οι οποίοι αναλύοντας τις αντιδράσεις των ανέργων αναγνώρισαν τρία τυπικά στάδια ή φάσεις. Το πρώτο στάδιο χαρακτηρίζεται από την απόρριψη και τη συστηματική άρνηση της νέας κατάστασης. Ακολουθεί στη συνέχεια το στάδιο της απαισιοδοξίας και της ανησυχίας, καθώς ύστερα από αρκετές αποτυχημένες προσπάθειες εύρεσης εργασίας αρχίζει να συνειδητοποιεί τη δεινή κατάστασή του. Τότε, συνήθως έπειτα από εννιά μήνες ανεργίας, εισέρχεται στο στάδιο της απελπισίας και της κατάθλιψης. Δε βλέπει πια καμία διέξοδο ή προοπτική λύσης στο πρόβλημά του.

Άλλωστε, μετέπειτα έρευνες κοινωνικών ψυχολόγων έδειξαν ότι κάθε άνθρωπος τείνει να δημιουργεί μια εικόνα του εαυτού του ανάλογα με τους κοινωνικούς ρόλους που έχει αποδεχτεί και στη βάση αυτών των ρόλων διαμορφώνει τη σιγουριά που απαιτείται για τη «σωστή» κοινωνική ένταξή του. Επομένως, η απώλεια εργασίας επηρεάζει αρνητικά και τις δύο αυτές συμπληρωματικές διαστάσεις της ζωής μας, τόσο τον «πραγματικό» κοινωνικό μας ρόλο όσο και την «υποκειμενική» αυτοεκτίμησή μας. Και ίσως γι' αυτό οι περισσότεροι ειδικοί επιμένουν ότι το πιο ουσιαστικό σύμπτωμα της απώλειας εργασίας δεν είναι τόσο η έλλειψη χρημάτων, όσο η απώλεια της αυτοεκτίμησης και του αυτοσεβασμού. Η εσωτερίκευση αυτής της κατάστασης οδηγεί κατά κανόνα σε ενοχικά αισθήματα, τα οποία όχι μόνο καταστρέφουν κάθε προσπάθεια εξόδου από την «προσωπική» κρίση, αλλά και εμποδίζουν την αναζήτηση εργασίας, ιδίως σε χαλεπούς οικονομικά καιρούς. Η αδράνεια και η ακινησία αποτελούν τα τυπικά γνωρίσματα μιας εσφαλμένης και ενοχικής «εσωτερίκευσης» του προβλήματος της ανεργίας ως προσωπικού προβλήματος των ανέργων που σχετίζεται, υποτίθεται, με κάποιες υποκειμενικές ελλείψεις ή αδυναμίες και όχι, όπως συμβαίνει στην πραγματικότητα, με τα αντικειμενικά οικονομικά και πολιτικά συμφέροντα που επιβάλλουν τη βαρβαρότητα της ανεργίας.

Σπ. Μανουσέλης, εφημ. *Ελευθεροτυπία*

Κείμενο 2

Η ανεργία στον «αναπτυσσόμενο» κόσμο

Κάθε πρωί, χιλιάδες πρόσωπα ξαναρχίζουν την άκαρπη και απελπισμένη αναζήτηση εργασίας. Είναι οι απόκληροι, μια καινούρια κατηγορία που μας αποδεικνύει τόσο τη δημογραφική έκρηξη όσο και την ανικανότητα αυτής της οικονομίας για την οποία το μόνο που δε μετράει είναι το ανθρώπινο στοιχείο. Αποκλείονται οι φτωχοί και εκτοπίζονται από την κοινωνία, γιατί περισσεύουν. Τώρα πια κανείς δεν τους αποκαλεί

«οι από κάτω» αλλά «οι εκτός». Είναι αποκλεισμένοι ακόμα και από το βασικό δικαίωμα της τροφής, της περίθαλψης, της εκπαίδευσης και της δικαιοσύνης από τις πόλεις όπως και από τη γη τους. Και αυτοί οι άνθρωποι που καθημερινά ρίχνονται εκτός, όπως από την κουραστική ενός πλοίου στον ωκεανό, αποτελούν τη μεγάλη πλειονότητα.

Τόσες και τόσες αξίες ρευστοποιήθηκαν για το χρήμα και τώρα **ο κόσμος, που παραιτήθηκε από τα πάντα προκειμένου ν' αναπτυχθεί οικονομικά, δεν μπορεί να δώσει στέγη και τροφή στην ανθρωπότητα**. Για να εξασφαλίσουν οποιαδήποτε εργασία, όσο κακοπληρωμένη και αν είναι, οι άνθρωποι δίνουν όλη τους τη ζωή. Εργάζονται σε ανθυγιεινά μέρη, σε υπόγεια, σε πλοία-κάτεργα, στοιβαγμένοι ο ένας πάνω στον άλλον και πάντα κάτω από την απειλή να χάσουν την εργασία τους και να τεθούν «εκτός».

Όπως φαίνεται, η αξιοπρέπεια της ανθρώπινης ζωής δεν προβλεπόταν στο πλάνο της παγκοσμιοποίησης. Από την άλλη το άγχος, είναι το μόνο που έφτασε σε επίπεδα πρωτόγνωρα ως τώρα σε μας. Πρόκειται για έναν κόσμο που ζει μέσα στη μοχθηρία και όπου κάποιοι ελάχιστοι μετατρέπουν τις επιτυχίες τους σε χρήμα, ακρωτηριάζοντας τη ζωή μιας ατέλειωτης πλειονότητας. Πείθει μάλιστα τον κάθε φτωχοδιάβολο να νομίζει ότι ανήκει στους προνομιούχους, μόνο και μόνο επειδή έχει πρόσβαση στα αναρίθμητα προϊόντα του σούπερ-μάρκετ. Κι ενώ αυτός ο καημένος, ο ανόητος, κοιμάται μακάρια, κλεισμένος στο οχυρό του με τις εντοιχισμένες οικιακές συσκευές και όλη εκείνη την υπόλοιπη σαβούρα, μυριάδες οικογένειες επιβιώνουν μ' ένα δολάριο τη μέρα. Είναι εκατομμύρια οι αποκλεισμένοι από το μεγάλο φαγοπότη των οικονομιολόγων.

Και όταν στον δρόμο βλέπω τόσα μικρομάγαζα σφραγισμένα ή όταν οι γείτονες με σταματάνε για να μου πουν πως δε θα μπορέσουν να συνεχίσουν να συντηρούν πια το εργαστήρι τους, γιατί δεν τους αποδίδει ούτε τα απαραίτητα, για να πληρώσουν τους φόρους, συλλογίζομαι τη διαφθορά και την αναληγσία που ενυπάρχει σε όλη αυτή τη χυδαία σπατάλη και την ανήθικη αφθονία που απολαμβάνουν κάποια ελάχιστα άτομα και έχω την αίσθηση ότι γινόμαστε μάρτυρες της βαθιάς έκπτωσης ενός κόσμου όπου, από τη στιγμή που η απόγνωση γιγαντώνεται, αυξάνεται και ο εγωισμός και το «ο σώζων εαυτόν σωθήτω». Ενώ λοιπόν οι πιο άτυχοι πνίγονται στα βαθιά νερά, σε κάποια γωνία, κάνοντας τους εντελώς ανυποψίαστους για την καταστροφή, στο κέντρο ενός χορού μεταμφιεσμένων, οι άνθρωποι της εξουσίας εξακολουθούν να χορεύουν σκασμένοι στα γέλια από τις ίδιες τους τις χοντράδες.

E. Sabato (2000). Πριν το τέλος. Αθήνα: Γκοβόστη, 136-138 (διασκευή).

Κείμενο 3

Το τραγούδι «Η δουλειά» ανήκει σε στίχους στη Λίνα Νικολακοπούλου και ερμηνεύτηκε από την Άλκηστι Πρωτοψάλτη το 1993. Η μουσική σύνθεση έγινε από τον Σταμάτη Κραουνάκη.

Η δουλειά

Μην πας μια μέρα στη δουλειά σου μη πας
Δεν ζούμε, να δούμε αν αγαπιόμαστε μην πας
Το σπίτι αυτό αν το πρωί θα τ' ανεχτούμε
να συγυρίζω, να γελάω, να μου μιλάς

Από μακριά πως αγαπιόμαστε το ξέρω
πιστός πως είσαι και στα πάντα συνεπής
Να με ρωτήσεις τι χρειάζεται να φέρω
κι αν βρήκα κάποιο σινεμά της προκοπής
Μην πας

Τα ίδια έκανε, θυμάμαι, κι ο μπαμπάς
μα εμένα ετούτη η διαδοχή μ' έχει τρομάξει
Ποιος ξέρει άραγε
μ' αυτό που μ' αγαπάς
πιο άλλο όνειρο ζωής έχεις ξεγράψει

Μην πας
να δούμε αν αγαπιόμαστε να δούμε
Μην πας μια μέρα στη δουλειά μην πας

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

ΘΕΜΑ Α

A1. Πώς συνδέεται, σύμφωνα με τις έρευνες ψυχολόγων στην τελευταία παράγραφο, η ανεργία με την ανάπτυξη ενοχικών αισθημάτων στον άνεργο. Να αποδώσετε συνοπτικά τις απόψεις των ψυχολόγων σε μια παράγραφο 70-80 λέξεων.

Μονάδες 20

ΘΕΜΑ Β

B1. Με βάση το Κείμενο 1 να χαρακτηρίσετε τις παρακάτω περιόδους λόγου ως σωστές ή λανθασμένες, γράφοντας στο τετράδιό σας, δίπλα στο γράμμα που αντιστοιχεί σε κάθε περίοδο, τη λέξη Σωστό ή Λάθος (δεν χρειάζεται να αναφέρετε συγκεκριμένο χωρίο κειμένου).

- α. Οι οικονομικές δυσκολίες είναι η μοναδική επίπτωση της ανεργίας σύμφωνα με τους ειδικούς.
- β. Οι ειδικοί θεωρούν ισάξια προβλήματα για τον άνεργο τόσο τις οικονομικές δυσκολίες όσο και τον συναισθηματικό αντίκτυπο της ανεργίας.
- γ. Ο άνεργος παρότι επηρεάζεται συναισθηματικά φαίνεται να προσπαθεί να αναστρέψει την κατάσταση και δεν μένει άπραγος.
- δ. Η μακροχρόνια ανεργία μπορεί να προκαλέσει αισθήματα ενοχής και ακινησίας.
- ε. Οι αρμόδιες αρχές συχνά υποβαθμίζουν τις ψυχολογικές επιπτώσεις της ανεργίας.

Μονάδες 10

B2. Ποιος κρίνετε ότι είναι ο ρόλος των ερωτημάτων στον πρόλογο του Κειμένου 1 («*Πώς αντιδρούν τα περισσότερα άτομα αν, από τη μια μέρα στην άλλη, βρεθούν χωρίς εργασία; Όταν μάλιστα, για λόγους εντελώς άσχετους με τις εργασιακές τους ικανότητες, η απόλυσή τους συνεπάγεται την είσοδό τους σε ένα μακροχρόνιο και αδιέξοδο καθεστώς ανεργίας*»);

Μονάδες 10

- B3.** α) Στην καταληκτική παράγραφο του Κειμένου 2 ο συγγραφέας κάνει χρήση μια ειρωνείας («*Ενώ λοιπόν οι πιο άτυχοι πνίγονται στα βαθιά νερά, σε κάποια γωνία, κάνοντας τους εντελώς ανυποψίαστους για την καταστροφή, στο κέντρο ενός χορού μεταμφιεσμένων, οι άνθρωποι της εξουσίας εξακολουθούν να χορεύουν σκασμένοι στα γέλια από τις ίδιες τους τις χοντράδες*»). Ποια είναι η πρόθεση του συγγραφέα με αυτή τη γλωσσική επιλογή και ποιο το υφολογικό αποτέλεσμα; (μον. 9)
- β) «... ο κόσμος, που παραιτήθηκε από τα πάντα προκειμένου ν' αναπτυχθεί οικονομικά, δεν μπορεί να δώσει στέγη και τροφή στην ανθρωπότητα ...». Να δηλώσετε αν η χρήση της γλώσσας στην παραπάνω πρόταση του κειμένου 2 (παράγραφος 2^η) είναι

κυριολεκτική/ δηλωτική ή μεταφορική/συνυποδηλωτική. Να την μετατρέψετε στην αντίθετη λειτουργία. (μον. 6)

Μονάδες 15

ΘΕΜΑ Γ

Γ1. Ποιο είναι το αίτημα του ποιητικού υποκειμένου σύμφωνα με το Κείμενο ΙΙΙ; Για ποιον λόγο τίθεται στον σύντροφό της; Να τεκμηριώσετε την απάντησή σας, αξιοποιώντας τουλάχιστον τρεις (3) κειμενικούς δείκτες (έγκλιση, ρηματικά πρόσωπα, σχήματα λόγου κ.α.). Συμφωνείτε με την άποψη του ποιητικού υποκειμένου; (150-200 λέξεις)

Μονάδες 15

ΘΕΜΑ Δ

Δ1. Το σχολείο σας κάνει ένα αφιέρωμα με θέμα «Οι ανησυχίες των εφήβων για το μέλλον». Καλείστε, λοιπόν, εκφράζοντας το άγχος σας για το αβέβαιο επαγγελματικό σας μέλλον, να γράψετε ένα άρθρο που θα δημοσιευθεί στο επόμενο τεύχος της σχολικής σας εφημερίδας, πραγματευόμενοι το θέμα της ανεργίας. Στο άρθρο, με έκταση 350-400 λέξεων, να θίξετε:

- α) τις συνέπειες που έχει το φαινόμενο της ανεργίας στην ψυχосύνθεση του ανέργου
- β) και τις δυσάρεστες επιπτώσεις για την κοινωνία.

Να αξιοποιήσετε παραγωγικά τις ιδέες των Κειμένων 1 και 2.

Μονάδες 30